

Egon Schiele: A halál és a lányka

Egon Schiele: Tod und Madchen – német, 2016. Rendezte: **Dieter Berner**. Írta: **Hilde Berger** és **Dieter Berner**. Kép: **Carsten Thiele**. Zene: **André Dzieluk**. Szereplők: **Noah Saavedra** (Schiele), **Maresi Riegner** (Gerti), **Valerie Pachner** (Wally), **Marie Jung** (Edith). Gyártó: **AmourFou/Novotny&Novotny Filmproduktion**. Forgalmazó: **Pannónia Entertainment**. *Feliratos*. 110 perc.

Az életrajzi filmek egyik színes csokrát képezik a képzőművészekről szóló darabok. Jóllehet ezek kevésbé biznissorientáltak, mint mondjuk a zeneszereket megelevenítő társaik, hiszen nem szokványos, hogy egy Rembrandt biopic után a néző menten vesz pár festményt a sarki galériában, míg egy énekesről életéről szóló film rögtön felveri a slágerek értékét a showbiznisz tőzsdén. Mindemellett egy festő-életrajz könnyed terep egy rendező számára: terhelheti a darabot a saját alkotói kérdéseivel, a pazar műremekekből ihletet lehet csenni, ugyanazokat a képeket a film játékidőjében hosszasan lehet mutogatni. A nézőszámok latolgatásánál pedig számítani a kíváncsi közönségre, hiszen a film főhősét valamennyire mindenki ismeri, egy-egy kép beugrik a név hallatán, egy kis műveltségi gyorstalpalásra mindenki kapható.

PETHŐ RÉKA

Mary Shelley

Mary Shelley – brit, 2017. Rendezte: **Haifaa Al-Mansour**. Írta: **Emma Jensen**. Kép: **David Ungaro**. Zene: **Amelia Warner**. Szereplők: **Elle Fanning** (Mary), **Douglas Booth** (Percy), **Tom Sturridge** (Byron), **Bel Powley** (Claire), **Ben Hardy** (Polidori). Gyártó: **HanWay Films / BFI**. Forgalmazó: **Pannónia Entertainment**. *Feliratos*. 121 perc.

Az életrajzi filmek alapvetően két irányt követhetnek: vagy azt tűzik ki célul, hogy a történelmi hűséghez folyamatosan ragaszkodva minél több tény és eseményt jelenítsenek meg a bemutatni kívánt alak életéből, vagy elrugaszkodva a lexikális életút-felmondástól, egy szubjektív mesét tárjanak elénk az adott karakterről és a korszakról, amelyben élt. A *Mary Shelley* valahol félúton van ezek közt, mert bár Haifaa Al-Mansour alkotásában a bemutatott események nagyrészt megfelelnek a valóságnak, a hangsúly mégis az érzelmeken és a hangulatteremtésen van.

A film 16 éves korától követi Mary-t, akinek minden vágya, hogy szülei példá-

ját követve maga is író legyen. Megismerkedik a költő Shelley-vel, és szerelmüknek az sem szabhat gátat, hogy egyedül, szegénységben kell boldogulniuk – mivel a költő egy feleséget és gyermeket hagyott faképnél, Mary apja is ellenzi a kapcsolatukat, a Shelley-családjá pedig egyenesen kitagadja a fiút. A nehéz anyagi körülmények következtében pár hónapos gyermeküket is elveszítik, és Mary olyan kétségbeesésbe zuhan, amelyben Percy nem tud az a társ lenni, akire a lánynak szüksége lenne. A mély magány állapotában az addig a saját írói hangja megtalálásával küzdő nő – szinte fel sem kelve az asztaltól – megírja a *Frankensteint*.

A *Mary Shelly* gyönyörű díszlettel, a korabeli mindennapok lassú tempójával és kiemelkedően szép képi világgal teremti meg a közeget a hősnő két évének bemutatásához, amíg könyvimádó kamaszlányból gyermeket elvesztő, kemény nővé válik, és papírra veti híres regényét, amely először nem jelenített meg a neve alatt – lévén, hogy nő írta –, ám kétszáz

évvel később is vonatkozási pont és népszerű olvasmány. Pontosan felépített alkotás, ahol a kétórás játékidőt épp félóránként tagolják a kulcsfontosságú események (szembesülés Percy feleségével, találkozás a holtak „életre keltésének” lehetőségével, a könyv megírása) – talán túllontúl melodramatikus, mégis izgalmas bemutatása annak, mi is teremtette meg a *Frankensteint*: nem az írói szándék, hanem az alkotói fantázia, hanem Mary saját tragédiájának terápiás jelleggel papírra vetett megfogalmazása.

Egon Schiele rendkívüli képzőművésze volt a 20. századnak, de mint azt ahogy választott zsanerei, portrék, aktok, önarcképek is indexelik, nem kifejezetten kalandos életpályájáról híres. Állandó témái, a nők, nemiség, halál, elmúlás, és minden, ami komplexusokat okozhat a monarchia végnapjaiban, görcsös, kacska, szorongásokkal teli vonalakban testesülnek meg, figurái a torz deforláltságából szuggesztív pillantásukkal döngölik földre a nézőt. Schiele izgalmas lelki világgal rendelkező, komplex karakter, zaklatott expresszionizmus kifejezetten a 2010-es évek emberéhez beszél. Dieter Berner rendező azonban valamiért semmit sem akar elkapni Schiele esszenciájából, kérdéseiből és ideológiájából azon kívül, hogy explicit aktjai, és a kamaszos lánytestek iránti feltűnő érdeklődése miatt még börtönben is ült, volt szerelmes, házas és fiatalon meghalt. Sehol, semmi tépelődés vagy katarzis, Berner filmje olyan, mint egy csendélet: kellemeesen szerény, és semmitmondó – fali dísznek szép.

ALFÖLDI NÓRA

Egy ország, egy király

Un peuple et son roi – francia, 2018. Rendezte és írta: **Pierre Schöller**. Kép: **Julien Hirsch**. Szereplők: **Gaspard Ulliel** (Basile), **Adèle Haenel** (Françoise), **Olivier Gourmet** (A nagybácsi), **Laurent Lafitte** (XVI. Lajos), **Denis Lavant** (Marat), **Louis Garrel** (Robespierre), **Niels Schneider** (Saint-Just), **Vincent Deniard** (Danton), **Noémie Lvovsky** (Solange). Gyártó: **Archipel 35 / StudioCanal**. Forgalmazó: **Vertigo Média Kft.** *Feliratos*. 121 perc.

Kockázatos műfaj a történelmi drámaké, mert bár díszleteik és jelmezeik látványosak, sok esetben jól bejáratott sablonokból (intrikák, szerelmi játszmák, a „nagy történelem”-mel dacoló szerelmespárok stb.) épülnek fel. A kortárs kosztümös fil-

mek közül viszonylag eredeti megközelítésű volt Sofia Coppola *Marie Antoinette*-je, Park Chan-wook *A szobalánya* vagy William Oldroyd *Lady Macbeth*-je. Izgalmas a francia Pierre Schöller (*Versailles, Államérdekből*) műve, az *Egy ország, egy király*nak alapkonceptiója is, ám a végeredmény sajnos a History Channel fikciós betétekkel tűzdelt ismeretterjesztő filmjeit idézi.

Schöller a teljességre törekedett, és a nagy francia forradalom 1789 és 1793 között zajló eseményeit XVI. Lajos király, a lázadó nép (többek között a csavargó Basile és a gyermeket elvesztő Françoise) és a forradalmár politikusok (Robespierre, Marat, Saint-Just és társaik) szemszögéből egyaránt igyekszik megmutatni. Emiatt menthetetlenül elsikkadnak a két órás film karakterei, sem a királyra, sem a forradalmároknak nem jut elég idő. Például amikor kezdene kibontakozni a Basile és Françoise között fellobbanó szerelem, már haladni is kell tovább, mert éppen Marat és Robespierre mondanak beszédet a nemzetgyűlésen. Érdemesebb lett volna egyetlen év történéseit egyetlen perspektívából feldolgozni, vagy egy Jancsó Miklós analitikus történelmi filmjeit idéző absztrakt filmformát használni, ha már Pierre Schöller a forradalom természetrajzát szerette volna elkészíteni.

Ugyanakkor az *Egy ország, egy király* jól megvilágít egy

mindenkor aktuális problémát. A forradalmárok sokáig naivan az abszolutista kormányzástól megválni képtelen királlyal képzelik el a jövőt. Ami arra utal, hogy nehéz „felnöni”, vagyis az évszázadokon át megszokott uralkodó „atyától” elszakadni, mert az emberek legalább annyira félnek a szabadságtól mint a zsarnokságtól.

BENKE ATTILA

Családi bunyó

Fighting with my Family – amerikai-brit, 2019. Rendezte és írta: **Stephen Merchant**. Kép: **Remi Adefarasin**. Zene: **Vik Sharma**. Szereplők: **Florence Pugh** (Paige), **Jack Lowden** (Zak), **Nick Frost** (Ricky), **Lena Headey** (Julia), **Vince Vaughn** (Hutch), **Dwayne Johnson** (Szikla). Gyártó: **MGM / Channel 4 / Film 4**. Forgalmazó: **Fórum Hungary**. *Szinkronizált*. 108 perc.

Bármily meglepő, a női pankrátorokról nem kizárólag szegénysori *exploitation*-opu-

szok és softcore szexfilmek készülnek: míg az új-hollywoodi revíziók fénykorában a *Below the Belt* a női függetlenség küzdőterét látta a miniszánerben, a posztmodern 80-as évek nyitányán készült *All the Marbles* a szórakoztatóipar kőkemény kritikájával döngölte földbe közönségét. Az erős, őszinte filmdrámákkal indult mesterhármás jócskán megkésett idei záródarabja mindkét témát érinti, de szerencsére nem kovácsol valós WWE-hősnője, „Paige” Knight sikertörténetéből sem harsány *metoo*-propagandát, sem álmogyári példabeszédet az illúzió hatalmáról. A 2012-es, azonos című dokumentumfilmet feldolgozó és kiszínező *Családi bunyó* (az eredeti cím többértelműségét megőrizve: *Bunyó a családdal*) központi problémái inkább a *coming-of-age* filmeké: mennyiben jelenti a pankrátor-pálya a brit kamaszhősnő, nem pedig a szülei/bátyjai álmát, hogyan kezdi ki felívelő karrierje szoros érzelmi kapcsolatát a norwichi tornatermek tízfős közönségének gürcölő családjával (a lányát piacosító apától a féltékeny fivérig) és főként miként birkózik meg saját külsejének vélt/valós hátrányaival a sokmillió amerikai showbiznisz világában.

A vígjátékszínészként ismert Stephen Merchant meglepő mennyiségű drámai konfliktust zsúfolt szívmengető karrier-vígjátéknak és szopor-

jaimtól (Ozon) az *Adèle életég* (Kechiche), Honoré munkája azonban hozzáadott érték és valódi mögöttes tartalom tekintetében a gyengébbek közé tartozik: inkább csak stílusos, de közepszerű melodráma.

KOVÁCS KATA

Életem értelmei

Nos batailles – francia, 2018. Rendezte: Guillaume Senez. Írta: Raphaëlle Desplechin. Kép: Elin Kirschfink. Szereplők: Romain Duris (Olivier), Lucie Debay (Laura), Laetitia Dosch (Betty), Laure Calamy (Claire). Gyártó: Les Films Pelléas / Iota Production. Forgalmazó: ADS Service. Felirat: 98 perc.

Klasszikus apafilmlet rendezte Guillaume Senez: az *Életem értelmei* azt mutatja be, ahogy egy férfi helyre teszi a prioritásait, és megtanul apaként részt venni a gyerekei életében. Ha csak a témáját nézzük, a 2018-as belga-francia film nem egy revelatív darab, inkább az érzékenységgel bizonyul többnek a hasonló témájú filmeknél. A túlterhelt raktári munkás és elkötelezett szakszervezeti tag, Olivier szinte csak aludni jár haza. Nem mintha hiányozna otthonukból a szeretet, a felesége, Laura lassan mégis belerokkan ebbe a magárahagyottságba és egy nap elhagyja a családját. Olivier pedig ott marad a két kisiskolás gyerekükkel, és

fogalma sincs, mihez kezdjen. A film többet nem is foglalkozik Laurával, sőt felelősöket sem kezd keresni, miközben egy komoly társadalmi tabut érint, a gyermekeit elhagyó anya problémáját. Akkor sem hibáztat, amikor azt a gyakori helyzetet vizsgálja, amelyben egy apa kizárólag a munkájára figyel, és nincs jelen a családjában. Az író-rendező helyett – a kézikamera segítségével – szinte testközelről követi végig Olivier útját a krízisben.

Senez már első filmjében, a tinédzser-terhességről szóló *Maxime és Mélanie*-ben is foglalkozott a szülői lét kérdéseivel, ezúttal komikus és drámai jelenetekben mutatja be a szülő-gyerek kapcsolatok örömeit és buktatóit. Mivel komplex ábrázolásra törekszik, azt sem hanyagolja el, milyen munkahelyi kihívások érik Olivier-t egyedülálló szülőként, vagy hogyan dolgozza fel a párkapcsolati sokkot. Az *Életem értelmei* elsősorban a főszereplő, Romain Duris filmje, de élénk színpontként ellenpontosza a hűgát alakító Laetitia Dosch, akinek karaktere levegőt enged a válság fullasztó klausztrófóbiájába. Egy-két összecsapott jelenettől eltelve, az *Életem értelmei* tisztességesen összerakott, humánus film, amely szerencsére nem intézi el a fajsúlyos témát banális álmegoldásokkal.

SÁNDOR ANNA

Claire Darling utolsó húzása

La dernière folie de Claire Darling – francia, 2018. Rendezte: Julie Bertuccelli. Írta: Lynda Rutledge regényéből Marion Doussot, Mariette Désert és Sophie Fillières. Kép: Irina Lubtchansky. Szereplők: Catherine Deneuve (Claire), Chiara Mastroianni (Marie), Laure Calamy (Martine), Samir Guesmi (Amir). Gyártó: Les Films du Poisson. Forgalmazó: Hungaricom. Feliratos. 94 perc.

Claire Darling hosszú évek óta magányosan él valahol egy francia kisvárosban, abban a családi házban, amit egykor négyen laktak, mostanra viszont egyedül a szobákban maradt tárgyak maradtak neki társként. Az asszony egy nap úgy érzi, elérkezett számára a búcsú

ideje, kitakarítja hát a házat, az udvarra szórva szinte mindent, ami egykor fontos volt neki – filléreket kérve csak mindegyért, ami évtizedeken át élete része volt, a híre a település minden lakója odasereglik, kívártatva pedig Darling rég nem látott lánya is megjelenik. A pályáját többek között Kieslowski, Tavernier és Josse-liani asszisztenseként kezdő Julie Bertuccelli rendezői munkásságában a dokumentumfilmek mellett eddig csupán három nagyjátékfilm szerepel, rendszeresnek tűnő 7-8 éves kihagyásokkal. A *Mióta Otar elment*-hez és *A fához* hasonlóan ezúttal is egy többgenerációs, ám csonka család áll a középpontban, ahonnan ismét a férfiak hiányoznak, a hősnő pedig ezúttal is egy visszavonhatatlan határátlépés előtt áll, amelynek kapcsán számot kell vetnie múltjával. Bertuccelli az emlékfoszlányokat a ház egykori kedves tárgyaival köti össze; az előkerülő elefántos óra és Monet-kép azonban nem kizárólag Darling emlékeit csalogatja elő, hanem mindazokét, akik valaha kapcsolatba kerültek mindezekkel az ereklyékkel. Így a film maga is olyanná válik, mint egy nagy kirakodóvásár, ahol nem egy kikiáltó vezet el a tárgyakkal egybenőtt emlékeket, hanem a néző szabadon, személytől és időtől függetlenül mozog a közkinccsé lett portékák között.

